

Yusif Əbdürrəhmanov - 110

Görkəmli ixtioloq

Azərbaycanda ixtiologiyanın banisi A.N.Derjavin hesab olunursa, bu elmin sonrakı inkişafı onun tələbəsi və davamçısı olan, biologiya elmləri doktoru, professor, Azərbaycan SSR EA-nın müxbir üzvü Yusif Ələkpər oğlu Əbdürrəhmanovun adı ilə bağlıdır.

Y.Ə.Əbdürrəhmanov 18 may 1912-ci ildə Şəkidə anadan olmuşdur. O, ibtidai təhsilini nümunə-zəhmət məktəbində almış və 1925-ci ildə məktəbi bitmişdir. 1925-ci ildə orada pedaqoji texnikuma daxil olmuşdur.

Y.Ə.Əbdürrəhmanov 1934-cü ildə Azərbaycan Dövlət Universitetinin (indiki BDU) biologiya fakültəsinə daxil olmuş və 1939-cu ildə Universiteti fərqlənmə diplomu ilə bitirmişdir. Universitetdə müəllim pedaqoji fəaliyyəti ilə yanaşı 1940-cı ildə SSRİ EA Azərbaycan filialının Zoologiya İnstitutunda "İxtiologiya" ixtisası üzrə aspiranturaya daxil olmuşdur. Y.Ə.Əbdürrəhmanovun tədqiqatları Böyük Vətən müharibəsinin başlaması və orda iştirakı ilə kəsilmişdir. Dissertasiyasının müdafiəsi müharibə başa çatdıqdan sonra keçirilmişdir. Akademik A.N.Derjavinin rəhbərliyi altında elmi iş azərbaycanlı alim üçün yaxşı məktəb olmuş, onun simasında ixtiologiya elmi respublikada yüksək ixtisaslı, perspektivli mütəxəssis qazanmışdır. 1945-ci ildə biologiya elmləri namizədi alimlik dərəcəsi almaq üçün "Xəzər sirbitinin biologiyası" mövzusunda dissertasiya işini müdafiə etmişdir. 1952-ci ildən ömrünün sonuna kimi (1977) İxtiologiya laboratoriyasının müdiri işləmişdir.

1960-cı ildə Y.Ə.Əbdürrəhmanov biologiya elmləri doktoru alimlik dərəcəsi almaq üçün "Azərbaycanın şirinsu balıqları" mövzusunda dissertasiya işini müdafiə etmişdir. 1965-ci ildə ixtiologiya ixtisası üzrə professor elmi adı almışdır. 1968-ci ildən isə Azərbaycan SSR EA-nın müxbir üzvü seçilmişdir. Bütün elmi fəaliyyəti dövründə istər ölkə daxilində, istərsə xaricdə 100-dən çox elmi əsəri, o cümlədən 4 monoqrafiyası dərc olunmuşdur.

Azərbaycanın demək olar ki, bütün təsərrüfat əhəmiyyətli şirinsu hövzələri Y.Ə.Əbdürrəhmanov tərəfindən tədqiq olunmuşdur. Onun tərəfindən respublikanın şirinsu hövzələrindən ixtiofaunaya aid böyük faktiki material yığılmış, bütövlükdə su anbarlarında balıqartırma və səmərəli balıq təsərrüfatının mənimsənilməsi üzrə tədbirlər hazırlanmışdır. Y.Ə.Əbdürrəhmanov ekoloji tədqiqatlara daha çox diqqət göstərmişdir. O, Azərbaycanın dəniz və şirin sularında balıq ovu qaydaları layihəsini hazırlamışdır.

Onun elmi maraq dairəsi bəzi balıq növlərinin sistematik statusundan tutmuş Azərbaycanın şirinsu və dəniz sularında yaşayan balıqların 95 növünün morfologiyası, yayılması, həyat tsikli və təsərrüfat əhəmiyyətinin öyrənilməsinə qədər geniş idi.

Müxbir üzv Y.Ə.Əbdürrəhmanovun rəhbərliyi ilə 3 elmlər doktoru və 15 elmlər namizədi hazırlanmışdır. Müxtəlif illərdə Y.Ə.Əbdürrəhmanov "Şöhrət" ordeni və 4 medal ilə təltif edilmişdir.

Y.Ə.Əbdürrəhmanov 1977-ci ildə ömrünün 65-ci ilində vəfat etmişdir.

Zəhmətkeş və bacarıqlı tədqiqatçı, qayğıkeş və təvəzökar insan olan Y.Ə.Əbdürrəhmanovun keçdiyi şərəfli həyat yolu bütün dövrlərdə gənc ixtioloqlar üçün örnək və məktəbdir.

Ələddin EYVAZOV
AMEA Zoologiya İnstitutunun
baş direktor v.i.e., aqrar elmlər üzrə
fəlsəfə doktoru, dosent

İlham ƏLƏKBƏROV
AMEA-nın müxbir üzvü